Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Малопольський державний університет імені Вітольда Пілецького в Освенцімі
Університет прикладних наук в м. Ельблонг
Пряшівський університет
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

III Міжнародної науково-практичної конференції

Україна, Мукачево 23-24 квітня 2025 р.

Mukachevo State University
Psychology Chair
The Witold Pilecki State University in of Applied Sciences in Oświęcim
University of Applied Sciences in Elblag
Pryaszów University
Lesya Ukrainka Volyn National University

Personality Formation: Personogenetic Context

Collection of theses
III International Scientific and Practical Conference

Mukachevo April 23-24, 2025

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою Мукачівського державного університету (Протокол № 3 від 23.05.2025 р.)

С11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 квітня 2025р., м. Мукачево / ред. кол. Л. І. Капітан (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2025. 157 с.

Редакційна колегія:
Капітан Л. І. – д. істор. н., професор (голова); Туріс І. Ю. – к. філол. н., доцент; Корнієнко І. О. – д. психол. н., професор; Щербан Т.Д. – д. психол. н., професор; Брецко І. І. – к. психолог. н., доцент; Воронова О. Ю. – к. психолог. н., доцент.

©Мукачівський державний університет, 2025

УДК 159.922.4:17.023.32-057.87(043.2)

МАГДАЛИНА БАРЧІЙ
старший викладач
Мукачівський державний університет
ОЛЬГА ВОРОНОВА
к. психол. н., доцент
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Соціокультурне входження української держави до світового суспільного простору в епоху інтенсивних глобалізаційних процесів та враховуючи воєнні дії на території нашої держави, зумовлює значущість і актуальність проблеми розвитку національної ідентичності студентської молоді. Формування національної ідентичності студентської молоді є одним із пріоритетних завдань сучасних закладів вищої освіти виховання дітей та молоді. Нагальна потреба вирішення цього важливого державного завдання спрямовує сучасну вітчизняну психологічну науку і педагогічну практику на ретельне вивчення особливостей розвитку та розробку ефективних програм формування національної ідентичності у студентської молоді.

В даний час національна ідентичність справедливо розглядається науковцями, першою чергою, як чинник консолідації навколо інтересів держави, тому ступінь її вкоріненості в свідомості і поведінці громадян виступає як запорука політичної та духовної консолідації, а також модернізації суспільства і держави. Даний факт пояснює, чому важливо сприяти вирішенню проблеми розвитку національної ідентичності, в тому числі у найбільш освіченої частини молоді – студентства, виявляти ефективні технології формування національної ідентичності в освітньому просторі [24].

Складниками національної ідентичності є множина таких ідентифікацій людини, які стосуються маркерів нації – спільної історії, культури, міфів, території, економіки, держави (однакових прав і обов’язків її громадян). Стрижневими чинниками розвитку національної ідентичності вони вважають: національну самосвідомість, національну ідею, національні почуття, духовність, культуру нації та її економічну незалежність [24].

В дослідженні Л.М. Співак презентовано положення про тісний зв’язок національної ідентичності та національної самосвідомості особистості. Сутність останньої науковець розуміє як інтегративний процес пізнання себе й емоційно-ціннісного ставлення особистості до себе як суб’єкта певної нації, як носія низки її суб’єктивних (національна свідомість, національний характер) та об’єктивних (мова, культура, територія, держава з певним політичним самоврядуванням і економічним розвитком) ознак, що забезпечує саморегулювання поведінки у внутрішньо-національних і міжнаціональних взаємодіях. У структурі цього складного утворення вона виокремила три взаємопов’язані компоненти: 1) когнітивний (усвідомлені уявлення особистості про себе як представника певної нації); 2) емоційно-ціннісний (оцінювання особистістю себе як представника нації, її ставлення до себе як

суб'єкта нації); 3) регулятивний – саморегуляція особистості у взаємодіях із представниками своєї та інших націй. Згідно з презентованим розумінням ученою психологічної сутності та структури феномена «національна самосвідомість», результатом процесу його розвитку вона вважає цілісне та інтегроване національне «Я». Цей основний результат трактується нею як система усвідомлених уявлень й емоційно-ціннісних ставлень особистості до себе як суб'єкта нації та носія її цінностей [30].

Студентський (юнацький) вік є сенситивним періодом для розвитку національної ідентичності особистості. Адже для цього створено усі передумови в ході генезису ідентичності. Такими передумовами є: інтенсифікація та підвищення рівня соціальної зрілості, що гармонізує з високим освітнім рівнем та інтелектуальною зрілістю особистості; виникнення почуття тотожності та цілісності свого «Я» (самоідентичності); зміна стосунків особистості зі значущими іншими як чинник зміни її ставлень до них і до самого себе; ускладнення та підвищення рівня усвідомлення процесів самопізнання і самоконтролю; зростання соціальної активності; становлення громадянськості; чутливість до суспільно-історичних трансформацій; підвищення ступеню складності механізму ідентифікації [12; 23].

Важливими вважаємо встановлені Л.М. Співак психологічні особливості розвитку національної самосвідомості особистості в юності, а саме: протягом цього періоду здатність особистості до національного самоусвідомлення покращується із підвищенням рівня її національно-психологічного самоаналізу; зростання сенситивності до суспільно-політичних трансформацій зумовлює зміни у становленні системи національних цінностей особистості, актуалізуючи потребу у виборі таких цінностей; загострення потреби особистості у глибокій рефлексії щодо власної належності до певної нації та у визнанні її зрілості як суб'єкта цієї нації з боку її значущих представників; інтенсифікація процесів ідентифікації, які пов'язані із суспільними національними цінностями, сприяє засвоєнню особистістю ряду норм певної нації та становленню її індивідуальної системи таких цінностей і позиції як суб'єкта нації.

Національна ідентичність – унікальне явище, що є символом гармонійного розвитку народу, особливо у час його найбільших напружень. Політична ситуація в Україні, російсько-українська війна посилює національну свідомість українців, оскільки вони відчувають необхідність захистити свою країну та культуру.

Література:

1. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 2-е вид. Київ: Каравела, 2007. 344 с.
2. Павленко В. М., Таглін С. О. Етнопсихологія: навч. посіб. Київ: Сфера, 1999. 408 с.
3. Співак Л. М. Психологічні основи розвитку національної самосвідомості в юнацькому віці: автореф. дис. .... доктора психол. наук: спец. 19.00.07 Педагогічна та вікова психологія. Київ, 2016. 43 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел./факс +380-3131-21109
Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua
E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua
Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: http://dspace.msu.edu.ua:8080
Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: http://msu.edu.ua/library/